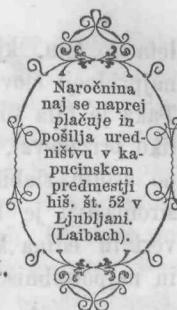

VERTEC.

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 2.

V Ljubljani 1. februarja 1871.

Leto I.

Pregreha ima žalostne nasledke.

oskerbnikov. Rupret in Mina nista bila oče in mati mlademu Lipetu; namestovala sta mu le starše, katerih sirota že davno ni imel. — Lipe se ni spominjal dneva, kedaj je prišel v revno bajto svojih blagih dobrotnikov, le priповедovali so mu, da je bil še prav majhen in malozmožen otrok, ko ga je vzel stari Rupret, ne imevši lastnih otrok, na vedno prigovarjanje svoje dobre žene Mine kot rejenca pod streho, ter je odsihmal prav po očetovsko za-nj skerbel. Obetal je pa tudi mladi Lipe svojim skerbnim gojiteljem dokaj veselja in podpore na njihova stara leta, in Rupret je le na njega zidal sladko upanje bolje prihodnosti. Zategadelj je skerbel in si prizadeval, da bi mladega Lipeta v vseh kmetijskih rečeh dobro in terdno izuril. V ta namén si je napravil Rupret blizo slabe hišice vert, kterege je prav marljivo obdelaval z Lipetom; pa tudi na polje je mladega dečka vselej s seboj vzel, da mu je tam pri delu pomagal ter se že zgodaj dela in pri-dnosti pri vajal. Rupret je bil priden in varčen gospodar; rok ni derža križema, ampak delal je nevtrudljivo in marljivo, da bi vsaj nekoliko zboljšal svoje slabo stanje. Al na svetu je že takó; — kjer revščina narašča od

V znožji zelenega pogorja je stala pred nekoliko leti revna, samotna bajta. Bila je dober četert ure oddaljena od farne cerkve, in skoraj ravno toliko od drugih sosednjih hiš. V bajti uboštva in revščine je prebival stari Rupret s svojo ženo Mino in z dvanajst let starim dečkom, ki je bil radost in veselje svojih dobrih

leta do leta, kjer se vkorenini in več let brezčutno gospodari, tam si tudi najpridnejši človek le težko opomore, pa naj še tako marljivo dela in se trudi. Taka je bila tudi v revnej, tihej Rupretovej koči. Naj si je starec še toliko prizadeval, naj se je skerbna Mina dan in noč potila, naj je tudi Lipe po svojih slabih zmožnostih pri vsakem delu pridno pomagal, zastonj — siromaštvo je bilo že od nekdaj v hiši pa je tudi ostalo. Majhne njivice, vert in edina kravica pri hiši, to vse je komaj toliko verglo, da so živež in najpotrebnišo obleko imeli.

Bila je križevska nedelja in ravno leto, odkar je umerl Rupretov brat, ki je delal dalj časa v nekem mlinu, dobre tri ure hodá od majhnega Rupretovega posestva. V svojej oporoki volil je prihranjenih pet sto golddinarjev, ki je je hrnil pri mlinarji, svojemu bratu Rupretu. Sporočil je mlinar ravno nekaj dni pred križevsko nedeljo staremu Rupretu, da naj pride po omenjenej nedelji po bratove denarje, ktere mu bo z obrésti vred pošteno izplačal. Zavoljo tega je stari Rupret danes nekako bolj vesel kakor sicer, in reče na večer svojej ženi Mini:

„Veš kaj Mina? Denarji, ki mi je je volil moj brat, Bog mu daj nebesa, nam bodo ravno zdaj dobro prišli. Žagarjev travnik, ki se derži naše njivice, je dober kup na prodaj in ako ga kupimo, deržimo potem lahko nekaj več živine; dobro oskerbljena živila pa dajé marsikteri krajarček pridnemu kmetovalcu. Tudi nekaj poljá si še lahko prikupimo in to bode verglo zopet nekaj dobička. Nekoliko prešičev potem tudi lahko pitamo. Veš kaj Mina? Denarji nam bodo dobro došli, in ako mi Bog dá ljubo zdravje naša bajtica bo čez nekaj let vso drugo podobo dobila. Še enkrat tako pridno bomo delali kakor do zdaj, in videla boš, da, ako nam ljubi Bog svojega blagoslova pri denarjih ne odtegne, bo naš Lipe po najinej smerti imel boljše življenje, pa mu ne bo treba za vsakdanji kruhek toliko skerbeti kakor zdaj nama. Lipe! le priden bodi, delaj in ravnaj se po mojih dobrih nasvétih in naukih, pa boš videl, da ti bodo še enkrat dobro hodili. Veš kaj Mina? Pet sto ranjšev to je lep znesek, s kterim si reven kmetič dokaj opomore. Ti boš pridno gospodinjila, jaz in Lipe pa bova delala, da bo le veselje. Hišica v kterej zdaj stanujemo, bode sčasoma, ako Bog dá, lepa in zala kmetija.“

„To je vse prav,“ reče Mina, „da bi le že skoraj denarji v hiši bili, potem bi se dalo marsikaj govoriti in sovetovati.“

„Jutri na večer je bova že preščevala,“ reče Rupret, „kajti ravno danes mi je sporočil mlinar, da naj pridem jutri po denarje in prinesem prejemno pismo. Ker pa jaz, kakor veš, po svojej zadnjej bolezni nekako težko hodim, šla boš ti z Lipetom do mlinarja, da prejmeš denarje. Pismo mi bodo naredili še danes naš dobri gospod župnik, s kterim sem v tej zadevi že govoril, pa so mi rekli, da naj še danes na večer eden po pismo pride.“

Na večer so res šli oče Rupret v bližnjo župnijo po prejemno pismo, ktero mu so gospod župnik napisali ter zraven naročili, da se naj še dve priči podpišete, kedar bo Mina denarje potegnila. Veselo pride Rupret zopet

domú in Mina je danes nekoliko boljšo večerjo pripravila, kakor druge dni; nekaj že zato, ker je bila križevska nedelja, nekaj pa tudi oziroma na lepe denarje, ki je bodo dobili. Po večerji ni bilo druge govorice kakor od denarjev. Rupret je že vse naprej izštevilil, kaj bo za lepe denarje kupil in koliko bo s pridnostjo in privájenim trudom vsako leto zopet na novo pridobil. Tudi Mina je že v duhu gledala lepo živinico in druge lepe poljske pridelke, ki bodo majhno premoženje bolj in bolj pomnoževali. Po takih in enakih pogovorih poklekne Rupret z molekom v roki pred staro razpélo, ki je viselo v kotu za mizo in moli prav pobožno sveti „rožni venec“ naprej, Mina in Lipe za njim. Ko se naposled še za vse prejete darove dobremu nebeškemu Očetu prav iz serca zahvalijo in ga tudi potrebnega varstva čez noč prosijo, spravijo se lepo, tiho in mirno k počitku.

Drugi dan berž po kosilu, ktero je bilo nekoliko popréj, nego druge dneve pripravljeno, izroči Rupret svojej ženi Mini prejemno pismo, obesi Lipetu torbico čez rami in pravi: „No, zdaj pa le srečno hodita, ter glejta, da se zgodaj od mlinarjevih poverneta, da vama ne bode treba hoditi po noči. Dobro opravita svoj posel! Bodи Bog z vama in njegov sveti angelj varuh naj vaji vodi!“ Mina poškropi sebe in Lipeta z blagoslovljeno vodo, poslovita se od starega očeta ter kmalo potem odideta.

„Pet sto ranjšev! to je lep denar, ki nam ga je ljubi Bog, bodi mu čast in hvala, podaril. Ako se ta denar dobro oberne in ne zagospodari, naraste iz njega veliko sreče in premoženja. Da! da! nobenega krajcarja ne bomo nepotrebno zavergli, ampak vsaki krajcarček le na dobro obernili, da nam Bog, kakor je rekел moj stari, ne zmanjša svojega darú, temveč blagosloví in pomnoží. — Oj, kako bom jaz varčna! Lipe, ti boš pridno živino oskerboval in z našim dobrim očetom polje obdeloval; zató boš pa tudi dobil obleko, vso novo od verha do tal. Res je, da smo živeli dosihmal zeló revno, vendor pa smo se pri vsem tem obvarovali dolgov, in tako nam bodo denarji zdaj toliko več zalegli. Ako Bog dá, naša slaba kmetijica se nam bode zboljšala in v prihodnje nam ne bo treba več ljubega vsakdanjega kruha stradati.“ — Takó in še več je govorila dobra Mina gredé z Lipetom skoz bližnjo dobravo v sladkih svojih sanjah ter je čedalje hitreje stopala, da bi bila že skoraj na zaželenem kraji. — Bilo je nekako okoli treh poldne, da prideta naša popotnika precej utrujena v odljudno dolinico, po kterej so mlinska kolesa daleč na okrog ropotala. Med zelenimi smerekami stala je visoka zidana hiša s prostornim dvoriščem, na katerem je bilo vse v najlepšem redu. Za hišo je šumela dereča reka, ktere silna moč je vzrokovala ropot in živahno gibanje v spodnjem delu omenjene hiše. To je bil mlin, v kterege se je napotila naša Mina z Lipetom, da potegne denarje. Mlinar, prijazen in zeló priljuden človek, velike in čverste rastí, berž spozna naša pótnika ter ju pelje v hišo, da se oddahneta. Mlinarica mlada zgovorna in postrežljiva žena, prinese dobro malico na mizo, mlinar pa posadi Mino in Lipeta za mizo ter pravi: „Okrepčajta in počita se enmaloo, potem bom vama izročil denarje pridnega Tomaža, kterege ne bom nikoli pozabil;

kajti bil je ranjki, Bog mu daj dobro, najboljši delalec v mojem mlinu.“ Čez nekoliko časa pripelje mlinar dva soseda v hišo ter pravi: „Prosil bom vaju, da mi bota za pričo, da sem pošteno izročil denarje ranjkega Tomaža Rupretovej ženi, ktere je ranjki, kakor je vama znano, svojemu bratu Rupretu volil v oporoki. Ker znata pisati se bota tudi podpisala na prejemno pismo, ki ga je žena sabo prinesla? Nató odide mlinar v svojo stransko sobo, prinese precej veliko listnico in našteje pet sto rajnšev na mizo, ktere izroči Rupretovki. Veselo vzame žena denarje in podá mlinarju prejemno pismo, ktero mlinar prebere in ga potém dá sosedoma, da ga podpišeta. Mlinarica prinese še nekaj poličev vina na mizo in dolgo se še razgovarjajo o ranjkem Tomažu, o njegovej pridnosti in varčnosti, o njegovem pobožnem življenji, njegovej smerti in pogrebščini. Pomenkujejo se, kako gorko je ranjki ljubil svojega brata Rupreta, kterega ni pozabil na svojej smertnej postelji, in mu volil vse svoje premoženje. — Dan se je že nagibal proti večeru, da Mina bojé se, da jej ne bi bilo treba po noči hoditi, vstane izza mize rekoč: „Lipe, zdaj pa bo že treba, da se napraviva zopet na pot, da naji noč ne prehití.“ Na to zaveže na mizi ležeče denarje v en vogel svoje rute, ktero dá Lipetu, da jo spravi v svojo torbico. Poslovita se od mlinarjevih in prijaznih sosedov, kteri jim srečno pot in blagoslov božji pri denarjih voščijo, in tako odideta iz mlina.

Precej nekaj časa sta že hodila. — Lipe je nekako zamišljen pa urno korakal pred veselo Mino, ki je tudi goste korake delala ter hitela, da bi bila poprej v zavetji domače bajtice in da bi lepe denarje razpoložila na mizo pred svojega starega. Vso pot števili Mina, koliko denarja se bo potrošilo za domačo živino, koliko na hišne potrebe, koliko na obleko in obutal, kajti zima se bode zopet približala in pri lepih denarjih bi bil vendar greh, ako bi tolikanj mraza vživala, kakor prešlo zimo. — Prišla sta že do smerekovega gózda, skoz ktereju je peljala uglajena vozna pot in še nekaj stopinj in bila sta tudi pri starem kostanji, ki je bahato raztezal svoje široke veje čez zeleno tratico, ki je bila kaj pripravna, da si človek nekoliko odpočije in oddahne. — „Glej Lipe!“ reče Mina, „od tega kostanja imava še ravno toliko do doma, kakor od mlina do kostanja. Zdaj sva ravno na polu póta. Prenaglo hitiva; jaz sem že opešala. Počijva si tukaj enmal, vsaj solnce še ni za goró in se tudi nama ne mudi takó, da le o večernem mraku domu prideva; tudi bova potem urneje in ložeje hodila.“ — „Le počijte se,“ pravi Lipe, jaz nisem nič kaj posebno truden; vrezal si pa bom med tem palico tukaj v gozdu.“ To rekši hodi sim ter tje po gozdu, kakor bi iskal kakega germovja, Mina se pa vsede pod kostanjevo drevo. Čez dober četert ure vstane Mina ter pokliče Lipeta. Toda Lipe se ne oglasi. „No,“ pravi Mina, „zdaj bom pa še fanta morala čakati.“ Kliče glasneje: „Lipe! Lipe! kje si?“ — Ali od Lipeta ni glasú. Mina hodi gori in doli oziraje se na vse strani zelenega boršta. Kliče, upije — toda od Lipeta ga ni tirú. „Oj ti nesrečni otrok! Kam je neki šel, da ga ni! Po gozdu ga ne utegnem in tudi ne morem iskatí, ker se prav lahko zgrešiva. Kaj mi je začeti!“ — Mina čaka še četert, čaka pol ure, čaka

celo uro, pa — Lipeta le vendar ni. Zadnji žarki zahajajočega solnca, zatonili so za gorami in v gozdu jela je temá prihajati. „Oh,“ zdihuje Mina ter vije z rokama, „kje je Lipe! Domú le vendar ni šel brez mene! Gozd ni velik in tudi nima posebnih stranskih potov, da bi bil zašel in se zgubil, Oh, ko bi vsaj denarjev ne bil imel!“ — Vsa prepadena hodi še nekaj časa po gozdu in kliče na vso sapo neporednega dečka. Ko ga pa vendar le ni, in se je tudi čedalje bolj noč približevala, okrene Mina zopet nazaj na vozno pot in hiti, kar le more, jokaje se — proti domu.

(Dalje sledi.)

Zadovoljnost.

Pavlek, mlad pastirček, je pasel na visokej gori čedo ovac. Vsede se na star hrastov štor in svira na svojo umetno-piščalko, da se daleč na okrog razlega. Kmalu se zbore pohlevna živinica na piščalkin glas okrog svojega pastirja in Pavlek jo že misli na nek drug pašnik pognati, kar zapazi, da njegove najljubše ovčike manjka med zbrano čedico. Nič drugega mu ne ostaja, nego iskatи jo po gosto zaraščenem gozdu, v kterem se je berž ko ne zgubila. Po precej dolgem iskanji in hoji po temnem gozdu pride v pusto, z germovjem in kopinjem obraselno dolino. Tu zagleda v svoje ne majhno zavzetje zalo oblečenega gospoda, ki je ležal za nekim zelenim germom. Puška in torba zraven njega kaže, da je gotovo kak imeniten lovec iz bližnjega mesta. — „Oj, ljubi deček!“ reče trudni gospod, „že od včeraj hodim po tej divjej dolini; pravo pot sem zgrešil in takó svoje tovarše zgubil, ki so menda že davno domá, medtém ko jaz tukaj v divjej samoti žeje in lakote omagujem. Ali mi ne bi ti mogel pokazati pravega potú iz tega pustega kraja do kake hiše, da bi se vsaj nekoliko okrepčal in potem na pravo pot obernal?“ — Pavlek hitro ponudi zalemu gospodu nekaj pogace in sira, pa tudi čutarico s hladno vodo, ki jo je imel čez rami obešeno. „Vzemite in pokrepčajte se s tem, kar imam,“ reče Pavlek, „potem pa idite z mano, peljal vas bom na stezó, ki vas bo naravnost na veliko cesto pripeljala, po kterej se gre v mesto; mislim, da ste berž ko ne iz mesta.“

„Zadel si jo!“ reče gospod, „stori, kakor si ravno rekел in zeló ti bodem hvaležen za tvojo dragó postrežbo.“

Ko se gospod nekoliko okrepča s ponujenimi darovi, ki mu so, kakor se je videlo, prav dobro dišali, pelje ga Pavlek iz pustega gozda ne obljubljeno pot. — Med potjó reče lovec mlademu dečku: „Ljubi moj! ti si me rešil gotove smerti; kajti lačen in žejen sem bil takó, da sem slabosti že omagoval, in ko ne bi bilo tebe, moral bi, Bog vé, kako dolgo še po neznanem gozdu sim ter tje hoditi, preden bi bil našel kakega dobrega človeka. Ne vem, kako bi te vredno in najbolje plačal za tvojo postrežljivost. Pojdi z mano v mesto, kjer ne boš več prebival v lesenej bajti, ampak v zalo in bogato ozaljšanem posloplji. Tam boš pri meni stanoval, z mano vred iz lepih in dragih posod pil, in naboljše jedi boš iz srebernih pladnikov užival,“

Pavlek povzdigne svojo kodrasto glavico, pogleda nekako milo tujega gospoda in reče: „Vedite, da mi je misel, da sem človeka iz nevarnosti rešil, plačila zadosti. In kaj čém tudi v mestu? Prebivam mirno in veselo s svojimi starši v slabej, revnej kočici, ki nas varuje dežjá in mraza. To je res, da nima marmeljnarih stebrov, zasadili so pa oče krog in krog rodovitne vinske terete in žlahno sadenosno drevje. Ne daleč od lesene hišice šumlja hladna vodica izpod sive skale in se vije kot srebern trak po zelenem travniku. V jeseni imam dokaj sladkega mošta in okusnega sadja; černega kruha ali še celo pogače, kakoršne sem danes vam dal, mi moja mati obilno pripravijo. Zlatá in srebra na mizi nimamo, ozaljšana pa je od duhtečih cvetlic, ki je vsako jutro naberem.“

Lovec. Pojdi z mano! v mestu imamo piramidna drevesa in cvetlice, ki ti bodo gotovo po volji.

Pavlek. Lepša je hladna dobráva, obdana z zelenimi goricami; lepši so merzli, kristalni studenčeki izpod terde skale izvirajoči!

Lovec. V mestu boš slišal veselo godbo in vsakoverstne lepe pesmi, ki te bodo razveseljevale.

Pavlek. Tudi jaz pod domačo lipo v hladnej senci sedé včasih kako veselo zakrožim, pa tudi na piščalko sviram, da se daleč okrog sliši. Na paši mi pa veseli ptički s svojim petjem kratek čas delajo. Vaša mestna godba od prijetnega slavčekovega petja gotovo bolje ne kroži. — Tukaj le gospod je steza po kterej bote prišli naravnost na veliko cesto. Z Bogom! Srečno hodite! v mesto pa nikakor ne grem z vami.

Lovec. Kaj tedaj ti hočem dati, ljubi moj? Na, tukaj vzemi dve sreberni križavki in pa to-le drago slonokosteno piščalko.

Pavlek. Čimu so mi denarji? — Za moje potrebe imajo moji starši že zadosti. Moja lesena piščalka mi je tudi dovolj.

Lovec. S čim bi ti vendor vstregel, srečno zadovoljno dete! Kaj ti hočem dati, sinek blažene narave!

Pavlek. Če mi že hočete po vsej sili nekaj darovati, dajte mi persteno posodico, ki vam visi čez rami. — Lovec mu jo dá z veseljem, a Pavlek od veselja kakor mlado jagnje, po travi skače.

Kakó bi bilo vse drugače in prijetniše na svetu, ako bi bili vsi ljudje takó domoljubni, kakor je bil Pavlek.

Čimu so ti denarji,

Čimu svetno blagó?

Bog dal ti je naravo

Pripravil ti nebó.

Pripovedka stare matere.

Davno se je že vlegla temá po gorah in vertovih, ki so se preoblekli v belo zimsko obleko. Na polji ne vidiš nikjer zelene travice, vse je enolično, — vse je belo. V hiši na mizi gori luč in v peči plapolá še ogenj z velikim plamenom. Pridna družinica je že odvečerjala in dekla je pobrala sklede in žlice iz mize, da je pomije in spravi v red. Mati vzamejo preslico s kodeljo in predejo, oče se pa vstopijo k toplej peči, zapalijo si lulo in kadé. Tudi stara mati si pristavijo stolec bliže k peči in se pripravijo korenja narezat za živino, kajti dnevi so kratki in treba je gledati, da se tudi zvečer kaj storí. Al komaj se stara mati na stol posadé, že sta Jožek in Ančika pri njih ter prosita: „Oj mamica, dobra stara naša mamica, prosimo, povejte nam povejte tako lepih povesti, kakor ste jih nam pripovedovali na sveti večer, pa hočeva zmiraj pridna in pokorna biti“.

„To tudi morata biti, brez da bi vama zato kaj lepega pripovedovala“ rečejo stara mati in si grejejo roki nad ognjem, ki je stal v lončenej posodi na tleh.

„Ker sta pa vendar bila danes posebno pridna in marljiva, pa sta, kakor vi-

dim, zelő radovedna in zvedava, povedati vama hočem čudne reči, ki so se prigodile v našem gozdu.“

Jejmina! to je bilo veselje za Jožeka in Ančiko, ki sta že naprej vedela, da jima bodo stara mati povedali kaj veselega in kratkočasnega. Berž se vsedeta na tla k starej materi in komaj čakata, da bodo mati začeli pripovedovati.

Stara mati se odkašljajo, po tem pa začnó tako-le:

„Bilo je nekega jesenskega dné. Deževalo je, kakor bi se bili oblaki vtergali. Smreke, hrasti in drugo drevje si je kimalo ter eno k drugemu govorilo: Kdo bi si bil danes zjutraj kaj tacega mislil! Zelena žabica, ki je vse to gledala iz luže, spregovori in reče svojej sosedi: Za moj del, le naj tako lije, če hoče do jutri zjutraj.

Toda teh misli ni bila uboga mrávlja, ki je morala v takem vremenu nositi jajca na terg. Ravno je šla domu z denarji, ktere je nesla v majhnej, platnenej mošnjici. Za vsakim korakom zdihne uboga reva ter pravi: Joj! obleka je že preč, klobuk tudi. Oh, ko bi bila vsaj dežobran vzela seboj, ali vsaj kake stare coklje obula. — Tako zdihovaje zagleda v mraku ne daleč pred seboj veliko luknjo, v ktero vesela steče ter se prav dobro počuti na suhem.

Ravno si je hotla vodó izliti iz čevljev, kar zagleda, da zunaj pred luknjo stoji muren ki nese goslice na ramih.

„Prosim te, ljuba mravlja, ali smem k tebi?“ „O le noter“ odgovori mravlja „bode mi prav ljubó, da ne bodem sama“. Jaz sem danes godel na sejmu“, reče muren, „pa sem se enmalo zamudil in zeló mi je všeč, da sem tukaj našel tebe in to-le luknjo, ker strašno dežuje zunaj in sam Bog vedi, če je še kje kakšna kerčma odperta ali ne!“

Muren zdaj stopi pod streho, obesi gosli na steno in se vsede k mravlji. Ko nekaj časa tako sedita in se razgovarjata, zagledata v daljavi neko svetobo. Bolj in bolj se jima svetloba približuje in kmalu spoznata, da je to kresnica. „Prosim vaji, draga moja“, reče kresnica pred luknjo prišedši, „dovolite mi, da tukaj z vama prenočim.“ — „Le noter, le noter,“ rečeta obá, „še prav drago nama bode, dá ne bova v temí.“

Kresničina svetloba privabi kmalu novega popotnika, ki je prav težavno in okorno po listji in mahovji do luknje pricepal. Bil je keber. Brez da bi rekel do ber večer, stopi kar naravnost v luknjo. „Aha“ pravi „berž sem uganil, da je tukaj prenočišče tesarskih in drugih rokodelskih mladenčev. No, to mi je prav všeč, kaj tacega se bi ne bil nadjal.“ To rekši se vsede, vzame iz torbice kruha in sira ter začne večerjati. „Da, da“, reče „kedar se ves dan pridno dela in verta drevje, potem tudi večerja dobro diši.“ Ko se je navečerjal, napolni si fajfo s tobakom, prosi kresnico, da mu dá enmalo ognja, prižge tobak in kadi, kakor bi bil bogsigavedi kdo.

Zdaj se zasliši iz daljine nekakšno stezanje, ktero se bolj in bolj približuje. Čez malo časa se pokaže pred luknjo polž, revež je komaj dihal. „No, to se pravi hiteti“ reče polž „tekel sem, da me v jetrih bode. Nesem od naše domače žabe list v bližnjo vas gospoj goski, pa se moram podvizati. Ako slavna družba pričasti, počinil bi tukaj rad dve, tri ure, potem pa grem zopet v skok, da se bo vse prašilo za meno.“

Ker se temu nihče ni zoperstavljal, izbral si je polž najboljše mesto v luknji. Posadi se tje v en kot, dene nogi navskriž, pa vzame pletivo in plete.

Mravlja začne modrovati ter pravi: „To smo neumni, da tako žalostno tukaj sedimo, ko bi se vendar razveseliti mogli. Gospod muren imá gosli. Ako ni truden, prosili bi ga, da nam eno zagode, a mi bomo plesali.“

Ta nasvét modre mravlje se je dopadel vsem. Muren si tudi ne pusti dvakrat reči. Stopi se v sredo, dene gosli pod brado in zagode eno okroglo, kakoršno je ravno na pamet znal. Le polž, ta ni hotel plesati. „Jaz neznam“ pravi „nisem vajen tako naglo se verteti, pa se tudi bojim, da bi se mi v glavi ne zvertelo in bi moral potem bljuvati.“ Vsi drugi pa plešejo in rajajo, da jih je daleč slišati po gozdu.

Ali joj! to njihovo veselje ni terpelo dolgo in kmalu se spremeni v strah in grozo.

Luknja namreč, v kterej je naša družba rajala in plesala, bila je prenočišče neke stare žabe krastače. Ko je bilo lepo vreme, sprehajala se je žaba po zelenem gozdu, kendar je pa nastalo gerdo in deževno vreme, privekla se je v svojo luknjo, pa ni marala, naj bi deževalo od binkoštih do božiča. Žaba krastača je šla ta dan k svojej vnučkinji pijavki ter je pri dobrej kavi, s ktero jej je pijavka postregla, pozabila na dom. Že pozno na noč se prikobalí do luknje. Čez ramo jej visi pletarček z delom, v roki pa nese rudeč dežobran z medeno kljuko. Ko zasliši v svojej luknji rapanje in ropotanje, stopa še bolj potihoma. Takó se zgodi, da je družba ne zagleda poprej, dokler se prav v sredo med nje ne postavi.

No, ko bi bili videli to strašno zmešnjavo! Keber se od strahu pervi na tla zvalí in dobrih pet minut je preteklo, preden se zopet na noge postavi. Kresnici prepozno v glavo pade, da bi prižgala luč in posvetila, da bi zbegana družba lože pobegniti mogla. Murnu padejo gosli iz rok, mravlja je bila vsa iz sebe, pa tudi polžu, ki se je sicer hrabrega in pogumnega delal, vpadlo je sercé. No, on si berž pomaga iz te zadrege. Skrije se v svojo hišico, zapré vrata za seboj in si misli: „Zdaj se pa naj zgodi, karkoli mu drago, jaz sem, hvala Bogu, domá.“

Žaba začne zdaj psovati in prav dobro oštevati celo družbo. „Le po glej jih“, pravi serdito ter maha z dežobranom okrog sebe, „kakšna malovredna druhal se je zbrala v mojej hiši. Mar mislite da je moje stanovanje za take potepuhe in vlačugarje, kakoršni ste vi? Le kar naenkrat se mi poberite iz moje hiše ter se mi nesite od koder ste prišli, če ne, vam jaz peté podbrusim.“

Kaj jim je bilo storiti? Nobeden si ne upa gospodinji žabi v oči pogledati, a kaj še, da bi kdo kaj rekел. Vse je bilo tiho, samo polža je bilo slišati, kako se natihoma smeje v svojej hiši. Eden za drugim so morali vén. To vam je bila lepa procesija! Najpred kresnica z lučjo v roki, za njo keber, potem mravlja, za njo muren in naposled polž, Keber, ki je imel najboljša pluča, ukazuje: „No, le hitro izpred nog, — naprej — na desno — na levo . . . — .“

Ko so bili že precej daleč prišli, zapazijo, da polža ni med njimi. Obernejo se nazaj ter začnejo iz celega gerla klicati: „Hej, prijatelj polž, kje si? hitro, hitro!“ — pa zastonj. Revež polž je bil tako daleč za njimi, da jih še slišal ni. Ostali gredó naprej ter pridejo po dolgej hoji pod neko staro hrastovo korenino, kjer najdejo nekoliko suhega prostora, na katerem se vstavijo in prenočijo. Spali že tako niso veliko, ker je vsaki komaj čakal, da bi se naredilo jutro. — Komaj se je začelo daniti, že so bili, po konci, podajo si roké, poljubijo eden drugega in odidejo vsak po svojem potu. Toličku strahu pa še nikoli niso imeli, kakor to noč, ktero še dandanes ne morejo pozabiti.

Tako so pripovedovali stara mati Jožeku in Ančiki ter jima obljudibili povedati še marsikaj veselega in kratkočasnega, ako bosta pridna.

(Po hervaščini.)

V é s t.

Čista vést najdraži

V nesreči in nadlogah

Zivljenja je zaklad,

Človeku daje moč,

Kdor ga ima na njega

Prijetne dela dneve,

Ozira Bog se rad,

Prijetno dela noč.

Zatorej glej da čisto

Ohraniš svojo vést; —

Pa naj gromi al' treska

Ni treba se ti trést!

— č.

Kako postane steržek kralj ptic.

Pred davnim časom so se zbrale vse ptice, da bi si kralja izvolile. „Tisti bo naš kralj“ rekle so „kteri more najviše leteti.“ Več ptic se poskuša v tem, ali orel leti najviše. Steržek pa, kteri jih je imel precej za ušesmi, skrije se velikašu orlu pod peroti in ko je orel v strašnej višini bil, da ni mogel več dalje, priferfra mali steržek izpod orlovin perot in še bolj visoki leti. Ptice so bile zeló hude na steržeka. Sklenile so ga umoriti. Toda prebrisani steržek vidši to naméro, skrije se, prišedši na zemljo, v majhno luknjico ter se tako smerti otme. Na ta način je postal steržek kralj ptic.

Suha zemlja.

Suha zemlja se imenuje tisti del zemljinega poveršja, ki je terd ali suh in ga voda ne pokriva, ampak le obdaja. Znana nam je le po verhu, a njena sredina je ljudém še večidel z gostim zagrinalom prekrita. Poveršje zemlje obstoji iz mnogih in zeló različnih rudnin, iz kterih je tudi njen terdo jedro sestavljen. Tri četertine zemlje pokriva voda in samo ena četrtina je suhega svetá. Vsa suha zemlja se deli v pet velikih delov, ki se imenujejo: Azija, Afrika, Evropa, Amerika in Avstralija. V starodavnih časih še ni bila vsa zemlja znana; večina ljudi je poznala le Azijo, Afriko in Evropo. Te tri dele sveta imenujemo zategadelj stare svetove. Ameriko in Avstralijo pa imenujemo nova svetova, ker so ju ljudjé še le po Kristusovem rojstvu t. j. v novejšej dobi našli. Prostora imá Azija 883.000, Amerika 663.000, Afrika 545.000, Evropa 180.000, Avstralija 160.000 □ milj. Po tem takem obsega vsa suha zemlja 2,431.000 □ milj. Naj veči del svetá je Azija, za njo Amerika, potem Afrika in Evropa, najmanji pa je Avstralija. Azija je tako rekoč zibel človeške omike in tudi naše svete vere; v Aziji so bili naši pervi starši domá in tam je živila tudi sveta družina. Sloveli so njega dni po Aziji zeló učeni in modri ljudjé, cveteli so lepi kraji in imenitni rodovi; odkar so pa sveto vero zapustili in od naše svete katoliške cerkve odpadli, zakriva je že veliko sto let žalostna temá nevednosti in uboštva. — Afrika se deli v dva glavna dela, v severno in južno polovico. V tem delu svetá je največa vročina, tú so največe puščave, pa tudi najbolj grozovitne zverine, kakor levi, nosorogi, krokodili, risi, sloni in velikanske kače, so v Afriki domá. — Evropa, v kterej mi živimo, je najimenitniši del naše zemlje zarad svojih vsestransko izobraženih prebivalcev. Evropejci, kterih se šteje okoli 250 miljonov, so večidel kristjani, le na Turškem vlada muhamedanska vera. Laponci, ki živé v najvišem severju Evrope, so pogani. Židje ali judje so razkropljeni po celiem svetu. — Ameriko je našel Krištof Kolomb leta 1492. Tudi ta del svetá se deli v dve polovici, v južno in severno stran. Amerika leži ravno pod nami; zategadelj imajo njeni prebivalci noč, kendar je pri nas dan. V Ameriki so najvisokejše goré, največe reke in strašno velike dobráve. Zemlja je zeló rodovitna, imá obilo žita in redi veliko živine. Sveta katoliška vera v tem delu svetá pray veselo napreduje in lepo število katoliških misijonarjev iz naših slovenskih krajev oznanuje tam božje kraljestvo. — Avstralija obstoji iz samih velikih in majhnih otokov ter je komaj nekoliko čez sto let Evropejem znana. Zemlja v Avstraliji je rodovitna, vendar ima zarad prevelike vročine le malo prebivalcev.

Vsa zemlja je lepa in rodovitna, pa je vendar solzna dolina; le tam v nebeškej domovini vlada večna ljubezen, prebiva večni mir in je večno veselje domá.

Prirodopisno - natoroznansko polje.

L e v.

Lev (Felis leo) se imenuje kralj vseh štirinogatih živali. Dolg je 6 do 8 čevljev in poltretji čevelj visok. Po celiem truplu je pokrit z rumenkasto dlako. Glavo ima veliko, bolj čveterovoglato ka-kor okroglo. V sprednjem koncu ima obilno grivo, ki mu pada po plečih in persih kakor kraljevski plašč. Persi ima široke in močne; rep je 3 čevlje dolg in ima na koncu čop, v katerem je rožena špica skrita. V širokih tacah ima srahovito moč, z enim samim udarcem pobije lahko konja ali vola, z repom tudi lahko človeka podere. Ta grozovita žival se šteje k mačjemu plemenu in ima kakor sploh vse mačke zel' ostre in ráskave zobé.

Lev živi v Afriki in sosednih deželah vroče Azije. On je najmogočniša, najpogumnejša in najderzniša žival. Pa dnevi rad spi v kakem ter-njevem gozdu, včasih pa tudi že podnevi oprezuje in gleda, kje se bo najlože dobila za večerjo kaka tolsta pečenka. Proti noči se navadno prebudi, vstane, strese z grivo, zapusti svoj berlog in z gromečim rjojenjem naznanja, da gré na rôp. Po uro daleč se sliši njegov rjoveči glas, kteri zbega vso naravo. Gozdne živali se plahe skrivajo, živina v ograjenih stajah je od strahú vsa mokra, privezane kamele in konji se hočejo siloma odtergati in pobegniti, ovce in kozé se zaganjajo in spenjajo na ograjo žalostno meketaje, psi tulijo in civilijo, popotnika obide strah in groza, pa tudi v kôči spéčemu pastirju sercé nemirno bije. Pravijo, da človeka napade samo takrat, ako ga draži in če je posebno lačen. Ko se je približal kakih 10 — 12 stopinj, vleže se na tla ter potem skoči na svoj plén; ako se mu skok ne posreči, pravijo, da ne skače rad v drugo. Njegovi zobé so tako močni, da z njimi vse kosti zdrobi in da v gobcu lahko celo govédo seboj vleče. Vsak dan mora imeti najmanj po 15 funtov mesa. Mlad se dá ukrotiti in se marsikaj nauči. Gospodarja ali strežaja kmalo spozna, liže mu roko in mu je hvaležen. Vendar se pa ne sme ta hvaležnost preveč ceniti, kajti mačja natora v levu se nikoli ne dá polnoma izkoreniniti, kar nam mnogo žalostnih dogodkov priča.

Kukovica.

Med ptičjimi plemenji je posebno kukovica (*Cuculus canorus*) vredna, da si jo bolj natanko ogledamo. Gibka in tenka ptica je to, ki nam je znana po svojem glasnem petji, ktero čujemo v spomladici. Ž ujo se začenja najlepši letni čas, kajti prinese nam mehko in toplo mladoletje. Njen pervi glas z radostjo navdaja kmeta in meščana. Kukovica je golobje velikosti; dolga je 12–13 palcev in sam rep méri čez 7 palcev. Ta ptica je tedaj veča od kósa
in srakoperja,
pa je tudi veča
kakor skopec.
Po glavi, vratu in herbtu
je pepelaste
barve, po trebuhi je bela
s černkastimi
po vprečnimi
progami opi-

sana. Perotničci ste dolgi,
ostro prireza-
ni in temno-
sivi. Kljun je
kratek, stis-
njen in malo
zakriviljen, je-
zik je svitlo-
rudeč, oči so
najpred sive,
pozneje ru-

javkaste in naposled rumene. Tudi perje je iz začetka bolj černo-sivo, pozneje rujavkasto in še le naposled postane pepelasto. Nogi ima kratki in rumeni, na katerih vnanji perst lahko naprej ali nazaj obrača. Kukovico je težko videti, še teže jo pa v pest dobiti. Najlože jo boš videl, ako stojiš ob gozdnem róbu, ter gledaš, kedar si išče košatih drevesnih veršičev, v ktere se skriva, ter vsa plaha iz drevesa na drevo leta. — Težko, da je stvarnik še ktero drugo ptico s tako čudnimi posebnostmi nadáril kakor kukovico. Zategadel si pa babjeverno ljudstvo veliko vé o njej pripovedovati. Tako n. pr. mislijo prosti ljudjé, da se kukovica v jeseni lahko v skopca spremeni, drugi zopet pravijo, da ima tak človek vse leto dosti denarjev, kteri s polno mošnjo sliši pervikrat kukovico kukati. Kolikorkrat kukovica pri svojem dohodu svoje imé zakuka, toliko goldinarjev bo žito veljalo; ako kukovico zmerjaš, dobiš po vsem obrazu pége. To in še več drugih neumnih kvant si pripovedujejo bedaki od kukovice, kar jim pa ne smeš verjeti, kajti v vsem tem ni prav nobene resnice.

Najčudnejša posebnost kukovice je ta, da ona ne izvali sama svojih mladih, pa jih tudi ne hrani, ampak poišče si gnjezdo drugih manjih ptic, navadno malih pevček, ktemir svoja jajca podmeta ter jim tudi vso skerb za mladiče prepustí. Takih ptic, ki morajo na kukovičinah jajcih sedeti, imamo več kot 40 verst, izmed katerih naj omenim le pénicco, pastaričico, taščico, slavčeka, kósa, ščinkovca, sternada, škerjanca in gerlico.

Kedar kukovica čuti, da bo treba znesti jajce, berž si poišče gnjezdo z jajci kake druge manje ptice. To pa vselej tisti trenotek, kedar valeča ptica zapusti za kratki čas svojo zalégo. Berž se vsede na gnjezdo in znese eno jajce. To se vé, da malim pticam tako podmétanje ní nikakor všeč

in se dostikrat zaganjajo va-njo, da bi jo odpodile. Ali kukovica je močnejša in se ne dá z lepa odpraviti. Kukovičina jajca imajo tenko lupinico, pa so le nekoliko debelejša od jajec tiste ptice, kterej so podložena. Jajca tudi niso vsa enaka, nekteria so višnjelkasta, nekteria zelenkasta, druga zopet rumeno-bela, skorej vsako je drugače pisano in ima drobne pegice po sebi. Ta jajca mora tuja ptica valiti in potem še požrešnega mladiča, ki zelo hitro raste, ne samo v gnjezdu zraven svojih ljubčekov terpeti, ampak ga tudi hraniti s težavno nabranim živežem. Pač je sirota mala ptičica, ktero je kukovica obiskala! In kakošno plačilo ima za tolikanj skerbno odrejo? Návadno pomeče mlada kukovica svoje manjše družice iz gnjezda, da potem toliko lože v njem počiva in se bahato šopiri.

Spolh je kukovica pri Slovencih zeló cénjena ptica. Njenega prihoda se veselé stari in mladi, mali in veliki, ter pravijo, da ona spomlad v kljunu prinese. K nam pride návadno okoli sv. Jurja ter si poišče svoj stanovitni kraj, kjer se precej napové s svojim prijetnim kukanjem. Otroci se je zeló razveselé, eden drugemu pripovedujejo, drug drugega poprašujejo: kdo je že letos kukovico slišal?

V poljedelskem oziru je kukovica zeló potrebna in koristna ptica. Ona se redi od žužkov, posebno od kosmatih gosenic, kterih skoraj nobena druga ptica zobati ne more.

Gosenče dlake se prijemajo njenega želodca, da je včasih znotraj ves kosmat kakor kožuh, zategadelj pa tudi popolnoma neobčutljiv proti ostrim, gosenčjim kosmatinam. Kosmatine, glave, koža in drugi neprebavljivi gosenčji deli, zamotajo se v njenem želodcu ter se potem v podobi krogla izveržejo.

Konec meseca avgusta nas stare kukovice zapuščajo, malo pozneje tudi mlade, ter odhajajo v srednjo Afriko.

Razne stvari.

Drobetine.

(Golobi) so zeló hitre in nagle živalice; v enej uri preletijo dvanajst ur daljave. Po nekterih deželah je imajo za listonose; navežejo jim list okrog vratú, ter je tako izpusté. Golobi se močno in hitro množijo; iz enega samega para se jih v štirih letih 1500 zaplodi. Golobi so priljubljene in snažne živalice; kopljejo se radi v vodi in veselje je gledati snegobelo golobico z lepim svitlim njenim perjem. V svetem pismu imenuje Bog po božno človeško dušo: *golobica moja*. — Golobi nam so podoba hitrosti, ljubezni, snažnosti, nedolžnosti in veselega sporočila. Golob je bil, ki je prinesel Noetu v barko pervo zeleno vejico. — Sv. Duh je vzel podobo goloba, ko se je prikazal nad glavo našega odrešenika pri njegovem kerstu v reki Jordanu. To je prava podoba njegovega bitstva in delovanja, kajti sv. Duh je zgolj ljubezen, čistost in nedolžnost, pa zahteva tudi od tebe, da posnemaš te lepe čednosti.

(Zimska kerma za golobe.) Razreži kuhanega koruna (krompirja) v prav majhne koščike in ga dajaj golobom. Vsaki peti dan, pa jim daj tudi ovsa in nekoliko mavte od starega zidovja.

Pametnice.

* Vadí se vedno v dobrem. Ako si dober, potem si prizadevaj, da si tudi prijaznost dobreih ljudi pridobiš.

* Bodи zmērom snažen in čist! Iz čistosti in snage našega telesa izvira čistost naše duše; izvira domača sreča in blagostanje. Nečistost in nesnaga pa je vir vsega zlēga, bodi si na telesu ali na duši.

* Ves čas svojega življenja imej Boga pred očmi in v svojem serci. Varuj se skerbeno, da ne privoliš v greh in ne storиш níčesar, kar bi bilo zoper zapoved tvojega Bogá.

* Dobro pazi, kako govorиш, bodi si že s tem ali unim človekom. Govor je najlepši dar božji in ravno ž njim se najlože prikupiš ljudém.

* Ne govari veliko; kdor veliko govari, se večkrat kesá.

* Govor je prava podoba človeške duše; po govoru se spoznavata pamet in serce.

* Če hočeš srečno živeti, moraš mlad za dober nauk in lepe čednosti skerbeti.

* Velika neumnost je v mladosti se lišpati, na starost pa pomanjkanje terpeti.

* Uči se od čebelic, kako moraš priden in delaven biti. Le poglej jih! Od cvetlice do cvetlice letajo ter z velikim trudom sladki med nabirajo. Uči se pa tudi od čebelic, da se ne boš za-sé, temuč tudi za druge ljudi pridnosti privajal.

* Bodи varčen! Ti še ne veš, dragi moj, koliko truda in skerbi je treba, priden se le nekoliko premoženja pridobi. Kdor ni že v mladosti priden gospodar, ta bo javalne kedaj v starosti.

Kratkočasnice.

* Na koncu nekega šolskega leta pride učenec domu. Oče ga

vprašajo: No, kako si skušnjo prestat? „Prav dobro“ odgovori sin, „tako dobro, da so vsi gospodje enoglasno sklenili, da jo moram drugo leto še enkrat delati.“

* Dva gospodarja sta travo kosila, eden blizu drugega, vsak s svojim hlapcem. O poldne vsede se pervi gospodar s svojim hlapcem, ter je in pije, kar si je iz doma prinesel. Drugi gospodar reče svojemu hlapcu: „Vsedita se tudi mi dva, da una tam mislita, da tudi mi dva jéva.“ „Dobro, pravi sluga.“ Oba sedita tako dolgo, dokler sta una dva jedla. Ko se una dva okrepčana vstaneta, vzdigneta se tudi ta dva. Gospódar začne zopet kositi, a hlapec verže kosó od kosišča (držala), pa maha po travi s samim košičem, kakor da zares kosí. Na vprašanje gospodarja, kaj dela, odgovori: „Una dva si naj mislita da travo kosim.“

* Neki slepec je bil tergovcu dolžan. Tergovec pošlje k njemu hlapca, ki ga za dolg tirja. Slepac reče hlapcu: Reci gospodarju, da ga lepo pozdravljam in da mu bom vse do zadnjega krajcarja plačal, ko ga pervikrat kje vidim.

* Popotnik vpraša gostilničarja, pri ktem se je bil vstavil, koliko je do bližnjega mesta z dvema konjema? Gostilničar mu odgovori: „Dve uri.“ Popotnik vpraša dalje: „A s štirimi konji?“ Gostilničar si malo pomisli in reče: „Eno uro.“ Ko ta razgovor zasliši neki šaljivec, reče popotniku: Vprezite šest konj, pa Vam se ne bo treba voziti, bote kar na enkrat v mestu.“

* Janez pride k svojemu prijátelju Jurju. Ko Juri zagleda Janeza priti, reče dekli, naj Janezu reče, da ga ni domá. Takó je tudi

bilo. Čez nekoliko dni pride pa Juri k Janezu. Ko že pred hišo stoji, zavpije mu Janez: „Ni me doma!“ Juri ves začuden vpraša, kako mora tako neumno govoriti. A Janez reče: „Ako sem jaz mogel verjeti tvojej dekli, jaz mislim, da moreš tí še bolj verjeti meni samemu.“

* Nek reven kmet se podá h gospodu fajmoštru, ter ga prosi, da bi mu pomagal. Fajmošter mu porokó: Dal ti bom nekoliko mernikov žita, ako se prekrižaš. Kmet poskusí, ter se žalibog prepriča, da se je že prekrižati pozabil. Fajmošter mu pravijo, naj gre domú, pa ko se nauči, sme po žito priti. — Drugi dan na vse zgodaj zopet kmet pride, ter se prekriža rekoč: V imenu Boga očeta in svetega duha — amen. — „Kje je pa sin?“ zavpijejo fajmošter. „Doli čaka z zakljem,“ odgovori kmet.

Zabávna naloga.

Izreži si iz debelega papirja ali pa iz lesá ſ takih podobic, kakor je vidiš v podobi a, b, c, d,

e, in povej kako se iz njih križ naredi.

(Imena reševalcev, ki to naložo prav rešijo, priobčili bomo v prihodnjem listu, ako nam svojo rešitev naznani.)

Zastavice.

(Poslal gr. Tonček Barbo.)

- 1) Kteri konj nazaj ravno tako dobro vidi kakor naprej?
- 2) Koliko tehta luna?
- 3) Moja luč prinese sladek počitek?
- 4) Najpred svitlo-belo, potem umazano. Kaj je to?
- 5) Kedaj je človek brez glave v hiši?

(Rešitev zabávne naloge in uganjke zastavic v prihodnjem listu.)

Uganjke zastavic in rešitev številne naloge v I. listu „Verteca“.

Uganjke zastavic: 1. Pet perstov; 2. Jezik; 3. Hči; 4. Sveča; 5. Polž, ker sam svojo hišo nese.

Rešitev štev. naloge: 20,591 jabelk.

Listnica. Gospod I. L. v Idriji. Pričakujemo vsaki dan kaj lepega iz Vašega spretnega peresa. — Gospodična K. Ž. v R. Lepa Vam hvala za Vašo mično povestico, ktero bomo prinesli v prihodnjem listu. Mi želimo, da bi nas še večkrat razveselili s kako drobtinico iz Vašega peresa, ki Vam tako sladko in gladko teče. Serčen pozdrav tudi našemu marljivemu gr. Tončeku. Le tako naprej! — Vsem č. gg. naročnikom, ki nam k našemu podvzetju dober uspeh želijo: serčna hvala!

Tudi drugo številko našega lista pošljemo še nekterim čast. gospodom na ogled s prošnjo, da nam jo blagovolijo pod ravno tem ovitkom zopet nazaj poslati, ako jih ni volja našega lista podpirati. Vsak lahko vidi in spozna, da smo podvzeli zeló težavno delo, s katerim želimo pokazati, da Slovenci nismo še tako slabi, kakornas nekteri nepravično sodijo. Delajmo tedaj bratje, vsak po svojej moči, za našo narodno stvar in za razvitek duševnega našega življenja!

Vredništvo.